

Vlnr Afke, Liz, Gineke en Ellen bij het gesprek op de Beersche Hoeve

‘Grijs’ en ‘groen’ in gesprek

Hebben we een nieuwe taal nodig om jongeren te bereiken?

‘Ik twijfel soms wel of ik nog wel BD/Demeter wil zijn’, schreef Liz Wijma in haar mail toen ze haar artikel (zie pag 9) opstuurde. Ze loopt tegen dogma’s aan die volgens haar landbouwtransitie in de weg staan.

‘Zo hebben we het altijd gedaan.’ ‘Zo hoort het volgens Steiner.’ Waarom niet meer openheid voor vernieuwing en meer ruimte voor nieuwe ingewijden als Christina von Dreien? Waarom maken ‘grijze haren’ niet meer ruimte voor ‘jonge haren’, vroeg Liz zich af. In de redactie riep dit (vanuit de grijze haren) de vraag op:

‘Hoe kan de BD-beweging contact maken met deze tijdgeest (de jongere generatie), zonder haar diepgang en identiteit te verliezen?’ Redacteurs Gineke (65), Ellen (58) en Afke (43) gingen met Liz (34) in gesprek. En schreven (of tekenden) wat hen het meest bijbleef.

Nieuw leven inblazen

Liz Wijma: ‘Spirituele landbouw, dat is wat ik het allerbelangrijkste vind. Daarmee bedoel ik: innerlijke verdieping, onderzoeken van je eigen waarheid, openstaan voor de ongeziene wereld, bewustwording en ontwikkeling. Soms stuit ik tegen een muur in de BD-landbouw en antroposofie. Het is alsof er niet mee en verder ontwikkeld wordt, maar vastgehouden aan Steiners teksten van 100 jaar geleden. Voor mij is belangrijk nieuwe geluiden toe te laten in de bestaande stof, en wellicht zelfs een nieuwe taal, die de komende generatie aanspreekt en inspireert. En, heel belangrijk, onze eigen intuïtieve helderziende kwaliteiten ontwikkelen.

Het gesprek heb ik ervaren als heel bijzonder. Het was heel fijn om van Gineke te horen wat Steiner en de BD-landbouw voor haar betekenen en hoe diep haar dat inspireert in haar dagelijkse bezigheden. Ook hoorde ik Ellen en Gineke zeggen dat zij niet willen dat de BD-landbouw haar vorm verliest en ook die kan ik heel goed voelen en begrijpen. In die zin gaf het me een enorm inzicht. Het zou echt mooi zijn als we dit gesprek zouden kunnen voortzetten, misschien zelfs in meerdere opstellingen en dat we op een gegeven moment met een poging gaan komen hoe we de BD landbouw nieuw leven in kunnen blazen zonder dat haar oorsprong verloren gaat!’

Wat is dán de identiteit van de BD?

Gineke de Graaf: ‘Zeggen dat je dingen doet omdat je ze altijd zo gedaan hebt of omdat Steiner het zo aangegeven heeft, dat gaat duidelijk niet over contact maken met elkaar of inhoud uitwisselen. In het gesprek dat we voerden ervoer ik gelukkig wél contact en uitwisseling! Fijn! Wat gaat 3 uur snel voorbij en ik heb het gevoel dat we nog maar een beginnetje gemaakt hebben. We hebben verschillen in kaart gebracht tussen onze generaties, dat begint al bij taalgebruik en wat voor associaties heb je bij bepaalde termen, wat bedoelen

reld om me heen en dan komt het tot leven. Afke en Liz doen het heel anders. Afke wordt vooral geïnspireerd door mensen en door zien en zelf doen en Liz heeft een sterke intuïtie en maakt contact vanuit het gevoel, het hart en vormt haar zo hoogstpersoonlijke ontwikkelingsweg.

We vinden elkaar in de overtuiging dat het allemaal om bewustzijnsontwikkeling gaat en dat we willen bouwen aan een spirituele landbouw.

Ik vertelde dat ik het leren begrijpen van de preparaten beleeft als een lange weg, die gaat via zowel het denken (en Steiner lezen!) als

Niets is krachtiger dan een verlangen dat uit het hart komt.

En als veel mensen gezamenlijk hetzelfde willen en doen, zal er iets veranderen.’

(Christina von Dreien
in *Christina's boodschappen vanuit het hart - 99 korte inspirerende teksten*)

we precies? En hoe kom je tot nieuwe inzichten? Door studie of directe ervaring? Bij mij inspireren de boeken van Steiner bijvoorbeeld nog stééds, ik ervaar ze als heel rijk en actueel en, om het op zijn Cruiffiaans te zeggen: als je het wéét, zie je het. De ingang is daar het denken, maar het doel is: denken met het hart. Ik toets wat ik lees in mezelf en de we-

de ervaring van het ermee werken. En dat ik me niet capabel voel om zelf preparaten te creëren. Verrassend hoe krachtig Liz daarop reageerde met de overtuiging dat we zeker wel zelf preparaten kunnen ontwikkelen! Daar zou ik graag meer over horen van haar! Als ik naar binnen kijk merk ik dat ik misschien inderdaad mezelf beperk met de gedachte dat

ik dat niet kan. hier wordt een beetje gerammeld aan mijn onbewust sturende opvattingen, dat is wel verfrissend.

Toch blijft voor mij een vraag of er niet een richtinggevende en veelomvattende bron voor inzicht en bewustzijn verloren gaat als de jonge generatie zich niet meer verdiept in de antroposofie. Wat is dán de identiteit van biodynamische landbouw? Zijn die rijke beelden en uitgangspunten ook op een andere manier bereikbaar, door zelf voelen bijvoorbeeld? De 'oude' manier en de 'jonge' manier, ik denk niet dat het óf óf is, meer én én. Laten we het oude, dat niet meer behulpzaam is, loslaten, maar niet 'het kind met badwater weggooien'. In onze steeds sneller veranderende wereld zijn technische oplossingen snel verouderd en niet meer van toepassing, maar het lijkt me dat we zo niet moeten omgaan met een gerijpte visie. Dus graag zet ik het gesprek voort!

Hoe ervaren we de BD, begrensd of ruim?

Afke Huitema tekende wat haar bijbleef van het gesprek (zie hierboven) en licht toe: 'Eén onderwerp, ervaren vanuit twee oogpunten of raamwerkjes. De een ervaart het raamwerk als beperkend en soms wat dogmatisch, en voor de ander zijn de grenzen juist bijna onzichtbaar of ver en kan dus heel véél (met mitsen en maren). Interessant hoe verschillend de ervaring is. Ik voel me nog niet echt toegerust om een mening over het raamwerk te hebben, behalve dat vorm, taalgebruik en (vermeende) striktheid (die anderen fijn vinden) mij ook vaak kunnen benauwen. Het staat nog te ver van me

‘Hier wordt gerammeld aan mijn onbewust sturende opvattingen, dat is wel verfrissend’

af, om het te kunnen vatten, maar ik dénk dat we allemaal hetzelfde doel hebben, een vorm van landbouw waar er meer bestaat dan dat wat wij zien.’

‘Onze bron’ verzorgen

Ellen Winkel: ‘Spreken we als BD-Vereniging de juiste taal om jongeren aan te blijven spreken? Hoeveel ‘Steiner’ willen we daarin door laten klinken? Fijn om het daar met elkaar over te hebben. Zelf was ik – hoewel ik me sinds mijn studietijd bezighoud met BD – er pas op mijn 42ste aan toe om voor het eerst de Landbouwcursus te lezen. Ik kan

me inderdaad voorstellen dat we vaker naar uitspraken van Christina (22 jaar(!)) of Anastasia zouden kunnen verwijzen. Misschien vormen die wel een brug om, als volgende stap, ook Steiner te gaan lezen. Want het blijft in mijn ogen belangrijk om ‘onze bron’ te verzorgen. Maar om daar eigentijds mee om te gaan is ook belangrijk. Liz vertelde dat ze zelf een preparaat van akkerdistel heeft gemaakt en uitgebracht, omdat dat volgens haar passend was bij de Eemstuin. Dat vind ik heel mooi. Zouden er meer mensen op die manier met preparaten bezig zijn en er over willen uitwisselen? Zo liet dit gesprek mij met andere ogen kijken naar de Winterconferentie die de BD-Vereniging begin 2024 gaat organiseren over ‘100 jaar Landbouwcursus’. Wat zou het mooi zijn als jongeren meedoen in het organisatiecomité en als er, naast mensen die over hun inspiratie uit de Landbouwcursus vertellen, ook BD-ers op het podium staan die over andere inspiratiebronnen vertellen.’